

Kolláth György

Tüntetési jog és államfői felelősség

A Kossuth-téri tüntetőkre vonatkozó „pacifista” állásfoglalásával a köztársasági elnök is a legitimációs válság részesévé vált. Leginkább neki köszönhető ugyanis a megszületett a döntés, mely iskolapélda a kecske és a káposzta emészthetetlen kompromisszumára. Azt kapta a rendőrség – az államfő kérésére, de az igazságügyi és rendészeti miniszter egyetértésében, sőt az utóbbinak az utasítására (?) - parancsba, hogy erőszak alkalmazása nélkül kell megoldani a tér biztosítását az ide érkező uralkodók, állam- és kormányfők védelmében. Kimondva-kimondatlanul: akkor is, ha fene fenét eszik. Ne feledjük: a rendvédelem körében a legvisszafogottabban közölt kérés, intés, jótanács a tartalmát tekintve utasítás. Úgy is kezelik. Bizarr módon ez akkor is így van, ha a fegyveres erők főparancsnokának, az államfőnek itt formálisan nem osztottak lapot. Ott még nem tartanak az események.

Maradnak tehát a téren a Kusturica filmjeire emlékeztető balkáni állapotok. Szeptemberben kezdődött, magyaros OKTOBERFEST zajlik hetek óta a Kossuth-téren. Van és lesz ott vadkemping, zenészó, imahely, koporsó, sörsátor, friss csapolás a cserjékre, és szélsőséges jogi és politikai handabandázás is. Nem lesz viszont törvényes rend és felelős közhatalmi intézkedő, miként nem volt már a legelső jogellenes vasárnap esti gyűlésezésük sem. Alkalmasint a jövő március közepéig nincsen, és nem is lesz, aki képes és kész volna törvényszabta felelősséggel nem csak kínosan betartani, de be is tartatni a törvényeket. Mindegyiket: pl. a köztisztaság védelmére és a számlaadó kereskedésre vonatkozót egyaránt!

Taktikailag kielégítő, önmagában jogszerű, hosszabb távra szólóan viszont káros és hibás a rendőrséget „lefegyverző” precedens. Az államfő visszaélt azzal, hogy ő politikai felelősséget nem visel, és talál hozzá egy erélytelen minisztert. Valójában az utca győzött. Nem fog egykönnyen visszamenni a szellem a palackba. A jog szerint az utca a véleményét, az egységes állásfoglalását közölhette volna az állammal. De most az akaratát nyomta le a kormány torkán, az államfő segítségével. Az államfő vétett a pártatlanság, a politikai „felelőtlenység” normája ellen. Feledni látszik azokat az alkotmányossági elveket és kritériumokat, amelyeket vezetésével dolgozott ki az AB.

Sokan kérdezhetnék: ha 2-3 éven keresztül, előre bejelentve, a Sándor-palota előtt, az államfő ellen tüntetne a nép, vajon ő ugyanilyen megértő lenne? Ő is védett vezető, bátoritaná az ellene fellépőket? Miért van az, hogy megint csak az egyik oldalt intette meg? Szeme se rebbent, látva a téren a halmozottan jogsértő közállapotokat? Rábíz(hat)ta a térre, hogy mi számít méltó ünneplésnek: mindegy, kihez, mihez méltó?!

Gyáva, elkent, közbülső lépés született: olaj lesz a tűzre. Megkezdődött a behódolás a politikai és jogi szélsőségesség előtt. Kezd kapitulálni a - demokratikussága folytán amúgy is sérülékeny - jogállam a vele szemben ellenséges nyomásgyakorlás előtt.

A köztársasági elnök tételes alkotmányos szabályt nem szegett, de alkotmányos elvvel szembe került. Ő az alkotmány szerint nem része a végrehajtó hatalomnak, ahhoz elvárásokat sem fogalmazhatna meg, nem visel politikai felelősséget semmiért. Semleges, kiegyensúlyozó hatalmi ág, de immár a semlegességének a fügefalevele sem látszik. Idézet az AB 1992. évi 36-os sorszámú határozatából: „Az Országgyűlés, a Kormány, a bíróságok védik és biztosítják az alkotmányos rendet, valamint az állampolgárok jogait. Ezzel szemben /sic!/ a köztársasági elnök sem sérelem esetén, sem a jogok biztosítása céljából nem maga cselekszik, hanem általában más szervhez fordul, vagy ha maga cselekszik, az elnöki döntésért más szerv vállalja a politikai felelősséget.”

Még egy Sólyom-korabeli AB-idézet, 1991-ből: „Az Alkotmánybíróság élesen elhatárolva a köztársasági elnök politikai és jogi felelősségét, megállapította: a köztársasági elnök mentessége a politikai felelősségtől nem mentesíti őt a jogi felelősségtől, ha annak feltételei

fennállnak. A köztársasági elnök jogi felelőssége semmilyen tekintetben nem pótolja a hiányzó politikai felelősséget.”

Következtetésül: politikailag felelőtlen tett volt az államfő részéről - akár csak közvetve is - a szakminisztert presszionálni az erőszak-mentes rendőrségi fellépés érdekében, mert mindezért nem az államfő felel, mások kezét pedig nem köthetné meg.

Ugyanakkor az erőszakmentes biztosításra nézve sem ígéretet, sem utasítást, sem garanciát nem adhatott volna a szakminiszter – senkinek sem. Ergo hibázott ő is, miután a törvényes, szakszerű és arányos intézkedésekért jogilag nem ő felel, hanem a főrendőr és csapata. A minisztert, szemben az államfővel, főként politikai felelősség köti, akár tudja, akár nem.

Mostanában a téren a történelmet idézik. Ezt teszem én is a 48-as törvények szemlélésével.

Idézet onnan: „Miniszterek felelősségre vonathatnak:...a törvények végrehajtásában, vagy közcsend és 'bátorság fenntartásában elkövetett mulasztásokért, a mennyiben ezek a törvény által rendelkezésükre bízott végrehajtási eszközökkel elháríthatók voltak.”

1848-as követelés volt: felelős minisztériumot Pestre. Itt tartunk megint.

A szerző alkotmányjogász, ügyvéd